

Y.Mimar Oktay El

önerilerin irdelenerek takip edilmesini diliyorum. Söz uçuyor. Bu, takiple mümkündür. Bastırılmalı, takip edilmeli, "Şu toplantıda şöyle bir öneri getirilmişti; ne oldu?" diyebilmelidir. Bunun için, kesinlikle şehre sahip çıkan meslek odalarının ve Antakya'yı sahiplenen aydınların da bu takip işinde, geleceğin hazırlanmasında rolü olmalıdır diyorum. Sabrınız için teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

PANEL YÖNETİCİSİ - Cihat MAZMANOĞLU
İMO Hatay Şubesi Başkanı

- Hocamıza teşekkür ediyoruz.

Bu arada, bir mesaj geldi. Hemen onu okumak istiyorum. Kongre çalışmalarım sebebiyle, "Antakya ve Çevresinde Belediyeler ve İmar Düzeni" konulu panelinize iştirak edemiyorum. Panelin amacına ulaşması temennisiyle, selam ve saygılarımı sunarım.

Dr. Züheyir Amber
Anavatan Partisi Genel Başkan Yardımcısı

Sunumunu yapmak üzere, mikrofonu Oktay beye bırakıyorum. Buyurun.

OKTAY EKİNCİ - Yüksek Mimar
Mimar Sinan Üniversitesi Şehircilik Bölümü Öğretim Görevlisi

Teşekkür ederim.

Değerli Valimiz, Sayın Belediye Başkan Vekili, değerli bir önceki Belediye Başkanımız, değerli belediye başkanları, Mimarlar Odası ve İnşaat Mühendisleri Odası Antakya Şubesinin değerli başkanları, yönetim kurulu üyeleri ve meslektaşları; değerli katılımcılar, sevgili Antakyalılar, basınımızın değerli mensupları; hepinizi saygıyla ve sevgiyle selamlıyorum.

Sayın Valimle ilk kez burada buluştuk. Kendisine başarılar diliyorum. Önceki görevlerinden de tanıdığımız değerli bir büyüğümüzdür kendisi.

Sanıyorum, bu konunun da güvencesidir. Biraz sonra, valilik ve belediye ilişkileri konusundaki düşüncelerimi sizlerle paylaşacağım. Yalnız, izin verin, küçük bir serzenişimi dille getireyim. Ben, "değerli milletvekilleri" de demek isterdim. Çünkü bu sorunun çözümü parlamentodadır. Kanun teklifi gerekebilir, yürürlükteki yasalarda -İsmet hocam çok güzel açıkladı- değişiklik gerekebilir.

Şu duygumu sizlerle paylaşmak istiyorum: Defalarca Antakya'ya geliyorum, burayı çok seviyorum. İsmet hocam Antakyalı, ben değilim; ama ona yakın derecede, kentinizle, bölgenizle duygusal bağlanım olduğumu da biliyorsunuz. Ben, aynı zamanda, Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Üyesiyim. Şu anda, Koruma Kurulum toplantı halindedir. Onlardan izin aldım ve buraya geldim. Sabahleyin geldim, akşam geri döneceğim. Yarın toplantıya devam edeceğiz. Çünkü hem Antakya'yı önemsiyorum, hem bu konunun Antakya için çok yaşamsal olduğuna inandığım için geldim. Milletvekillerinin de en azından bana yakın derecede konuyu önemsemesi gerekirdi diye düşünüyorum. Hatay'da galiba 10 milletvekili var, değil mi? Kaç milletvekili var?

SALONDAN

10

OKTAY EKİNCİ

Birinin bile burada olmamasını hayretler içerisinde karşıyorum.

Değerli dostlar; konu, aslında yeni bir konu değil. Hafızamızı yokladığımızda, 1999'da galiba ilk kez bu salonda, değerli hocamız Cevat Geray tarafından konunun gündeme getirildiğini hatırladık. 99'dan bu yana 7 ya da 8 yıl geçti. 8 yılda bir arpa boyu yol kat etmedik; çünkü hâlâ yeterince önemsenmedi. Bu salonda yapılan değerlendirmeleri daha sonra bir yazı konusu yapmıştım. Yazı konusu yaptıktan sonra da bazı belde belediye başkanlarımız benimle küsmüştü. Yanlış hatırlamıyorsam, biri de bir mimar belediye başkanımızdı. Oysaki, burada küskünlüğe filan gerek yoktu; çünkü tartıştığımız konu, aslında belediyelerin saygınlığıyla ilgili bir konudur. **Yani acaba belediyeler gerçekten demokrasinin beşiği, gerçekten demokrasinin kalesi, gerçekten halkın yerel yönetimleri, gerçekten yereldeki gereksinimlerin karşılanması için demokratik kurumlar olarak saygınlık kazanıyorlarsa -ki, öyledir- o halde, eğer bir kent, demokrasi ile yağmalanıyorsa, demokrasi dediğimiz bir süreç sayesinde çarpık geliyorsa; Mazmanoğlu'nun açılış konuşmasında, öbür Mazmanoğlu'nun sunuşunda söyledikleri gibi, yaşadığımız sorunların temelinde belediyelerin çoğalmıyorsa, demokrasi çoğaldıkça kentleşme kötüye gidiyorsa, o zaman, ciddi bir sorunla karşı karşıyayız. Acaba bu, demokrasi değil midir? Yoksa, demokrasi böyle bir şey yaratmaz, demokrasi iyi bir şeydir. "O halde, bu yaratılanla demokrasi arasındaki ilişkiyi doğru kuramıyor muyuz?" diye kendi kendimize sormamız lazım.**

Konu, Antakya'da tartışılmaya devam edildi. Son olarak da 9-10-11 Aralık 2004'te -İnşaat Mühendisleri Odası Hatay Şubesi çok güzel bir kitap haline getirmiş- Antakya Kent Kurultayı yapıyor bu şehirde. Kurultayın konuşmacılarına baktığımız zaman, arkadaşlarımız sağ olsunlar, Türkiye'nin bu konudaki en yetkin, en bilge isimlerini Antakya'ya getirmişler ve sizlerle buluşturmışlar. Yani böyle bir katılım, bugün metropollerimizdeki üniversitelerde bile zor bulunan bir katılımıdır. Yani "Böyle bir Kent Kurultayı henüz daha İstanbul'da yapılmadı" dersem, inanın lütfen. Dünya kadar bildiri sunulmuş. Bunun Sonuç Bildirgesinin 11. Maddesini okuyorum:

"Antakya kentinin bitişiğinde, içinde ve dışında kurulmuş olan irili ufaklı belediyelerin imar planları, yapı denetimi, cityyapı konularında yarattığı çok başlılık ve eşgüdüksüzlük, imar disiplininin sağlanmasına engel olduğundan, bu belediyeler ana Belediyeye dahil edilerek, imar disiplini altına alınmalıdır."

Sevgilli katılımcılar; bu, çok net bir madde. Altında, Türkiye'nin en ünlü akademisyenlerinin ve uzmanlarının imzaları var, kitap haline gelmiş, yayınlanmış, 2004, 2005, 2006, 2 yıl, bilmem kaç ay geçmiş. Bu madde için, hangimiz, ne yaptık? "Bilimin rehberliği, bilimin rehberliği" deniliyor. Bilimin rehberliği bu işte, bilimin rehberliği başka bir şey değil. Bilim, illa insanın yakasına bir tane zincir takıp, "Gel hemşehrim" demez. **Bilim, doğruları ortaya koyar; toplumu yönetenler, toplum, aydınlar, kamu yöneticileri de bu doğrultuda hareket eder.** Doğrusu, böyle bir kurultayın ardından çıkan böyle bir maddenin üzerinden geçen 2 yıla rağmen de, bizim hâlâ bu konuyu burada tartışıyor olmamız, kendi kendimize özeleştiri yapmamız gereken bir durumdur. Mesafe almalıydık diye düşünüyorum.

Aslında, Türkiye'de de benzer yerler var; yani Antakya'mız bu konuda yalnız değil. Bir kere, bunun altını çizelim. Bazı örnekler vereceğim. En ünlü örnek Bodrum Yarımadası'dır. Bodrum, bir yarımadadır. Bilenler gözünün önüne getirsin. Bu yarımada sadece Bodrum Belediyesi yok, birbirine bitişik 11 belediye daha var. Yarımada, yani genişleme imkânı da yok. Tıpkı şu anda Antakya'da yaşanan sorun gibi, bu 12 belediye tarafından üleştirilmiş, her belediye kendi sınırları içerisinde, imar açısından demokratik haklarını, yasal özgürlüklerini vesaire kullanmakta ve Bodrum Yarımadası, o güzelim yarımada, inanılmaz bir **imar anarşisiyle** korkunç yönlere doğru gitmektedir.

"Bu, nasıl çözümlenebilir?" diye tartışması yıllarca sürdü. Yarımada Belediyeler Birliği kuruldu. Bodrum Yarımadası Belediyeler Birliği var, yani o 12 belediyenin oluşturduğu Belediyeler Birliği var. "Planlamayı bu Belediyeler Birliği yapsın" denildi, olmadı. Bir yere otopark yapılacak, yarısı, "Ben de otopark isterim" dedi. Bir yere sanayi yapılacak, yarısı, "Ben de sanayi isterim" dedi. Kardeşim, biriniz otopark alın, öbürünüz başka bir şey. Yani herkes her şeyi istiyor. "Bir yere hastane yapılacak" denildi, ötekiler "Ben de isterim" dedi. Sonuçta, 3-4 ay kadar önce, Kültür ve Turizm Bakanlığı olaya el koydu, Bodrum Yarımadası'nı kültür ve turizm bölgesi ilan

etti, 12 belediyenin imar yetkilerini de elinden aldı, şimdi herkes rahat; yani demokrasi bitti, kavgı dövüş de bitti. Varmak istediğimiz yer bu mudur?

Bir başka örnek, İstanbul'un son Yasadan önceki durumu. Son Yasada, Büyükşehir Belediye sınırları İstanbul il sınırlarına dayandı. Türkiye'de sadece iki ilin sınırları büyükşehir belediyesi sınırlarına dayandı; biri Kocaeli, biri İstanbul. O sınır, il sınırlarına dayanmadan önce, Büyükşehir Belediyesi sınırı dışında; ama çok etkilenme alanı içerisinde 30'a yakın belde belediyesi vardı. Bu belediyelerin özelliği şudur: Birakınız ilçe ya da kent belediyesini, bir belde belediyesiyle bir büyükşehir belediyesi eş saygınlıktadır. Anayasal hukukumuzda, İl İdaresi Kanunumuzda veya İmar anlayışımızda veya hukuk anlayışımızda, belediyeler arasında üst ya da üst yoktur. Nüfusu en az belediyeyle nüfusu en çok belediye arasında tabii ki mali açıdan farklar vardır, ekonomik olanaklar ve imar olanakları açısından farklar vardır; ama hukuk karşısında eşittir. Dolayısıyla, yetkiler de eşit olarak kullanılmaktadır. Düşününüz ki, İstanbul'un en yüksek kulesi İstanbul Büyükşehir Belediyesi kararıyla yapılmadı. İstanbul'un en yüksek kulesi, o imar yetkisini tek başına kullanma hakkına sahip bir belde belediyesinin 8 kişiden oluşan belediye meclisinden çıkan kararla orada yapıldı. Belki böyle bir şeye ihtiyaç yoktu.

Bu kentsel bütünlük o kadar önemlidir ki... Antakya'dan bir örnek vereyim, bugün daha fazla kavrayabildiğim bir örnek. Eski otogar yeri, garaj yeri, orada bir alan meydana çıktı. Otobüs garajı oradan gitti, orada büyük bir alan meydana çıktı. **Burası ne yapılmalı?** Antakya için, burası ne olmalı? Buna kim karar verecek? Abdulgani, konuşmasında söyledi; merkez Belediyenin gündüz nüfusu 300 bin, gece nüfusu 150 bin. Demek ki, her gündüz 150-200 bin kişi buraya geliyor, belde belediyelerinden 150-200 bin kişi merkeze geliyor. Onlar karar vermeyecek mi; yani bütün bu Antakya'yı oluşturan, toplam belediyelerde yaşayan herkes karar vermeyecek mi? Onlar Antakyalı değil mi? Örneğin, Çekmece'de oturanlar Antakyalı değil mi, Maşuklu' da oturanlar Antakyalı değil mi, Güzelburç'ta oturanlar Antakyalı değil mi, Küçükdalıyan' da oturanlar Antakyalı değil mi, Turunçlu' da oturanlar Antakyalı değil mi; Antakyalı. Yani Dursunlu' da oturana sorduğun zaman, "Nerelisin?" diye sorduğun zaman, "Dursunluluyum" mu diyor? Hayır, Antakyalı. Bu otopark yerinin ne olacağına onlar karar veremeyecek mi?

Görüyorsunuz ki, **kentsel bütünlük içerisinde, imar kararlarının bütünselliği çok yaşamsal bir olay ve hemşehrlik ilişkisi açısından, kent bilinci açısından da çok önemli bir olay.**

Yine Türkiye'den bir-iki tane daha örnek vermek istiyorum. Denizli, çok ünlü örnek; çünkü adını çok duyurdu. Hatta, Denizli için özel bir yasa dahi çıkacak oldu, bir yerinde bir Anayasaya aykılık vardı herhalde,

Çankaya'dan döndü. Sonra da üstüne gitmediler, o kaldı. Denizli'de galiba 30'u aşkın belediye iç içedir ve Denizli merkez belediyesi Büyükşehir Belediyesi değildir, olmadığı için de, Antalya'daki sorun aşağı yukarı orada da yaşanıyor.

Samsun Büyükşehir Belediyesinin itfaiye teşkilatı Büyükşehir Belediyesi sınırları dışındaydı, başka bir belde belediyesindeydi. Belediyenin katı atık depolama alanı -çöplük deyince, hocalar kızıyorlar artık- başka bir belde belediyesinin sınırları içerisindeydi, üniversite başka bir belediyenin sınırları içerisindeydi ve Büyükşehir Belediyesi kendi hizmetlerini yapabilmek için, kendi Büyükşehir Belediyesi hizmetlerini yapabilmek için, bir başka belde belediye meclisinin kararına muhtaçtı. Samsun Büyükşehir Belediyesi, diyelim ki, katı atık depolama alanını genişletecek veya mezbaha tesislerini modernleştirecek veya bir şeyler yapacak; fakat arazisi kendi sınırlar içerisinde değil. Yalvarırdı belde belediye başkanına ki, "Ne olur, bunu meclisten geçir, ben de büyükşehir hizmeti yapayım" diye Şimdi, yeni yasada genişledi de, bu iş biraz çözüldü.

Örnekler çok, kıyılarda örnekler çok. Mersin-Silifke arasında yaklaşık 60 kadar belediye yan yanadır, tespit tanesi gibi dizilmiştir. Yüksek yapılaşmalarla, orayı bir duvar haline getirmişlerdir. Bitişik nizam, yan yana belediyeler, arada valiliğe bağlı hiçbir yer yoktur. Orada böyle bir imar zıncırı oluşturmuşlardır. Aynı şey Antalya-Alanya arasında söz konusudur. Antalya ile Alanya arasına gittiğiniz zaman, bir belediye sınırına girip, bir başka belediye sınırına girdiğinizi anlayabilmeniz için, tabelalara bakmaya ihtiyaç yok. Bir bakıyorsunuz, hep 4 katlı bir yerden geçiyorsunuz. Aynı deniz, aynı kıyı, aynı kumsal, aynı yol, aynı doğa. Hep 4 katlı binaların onunden geçiyorsunuz. Bir bakıyorsunuz, birdenbire o 4 katlılar 8 katlı oluyor, hep 8 katlı binaların onunden geçiyorsunuz. Demek ki, başka bir belediyedesiniz, yani o belediye de öyle takdir etmiş! **İmarda, şehircilikte, böyle takdire bağlı bir şey yoktur.**

Değerli dostlar; buradaki çelişki, panelimizin adında vurgulanan **belediye ile imar düzeni arasındaki ilişkinin kurulamamasındadır.** Belediye, demokrasinin karşılığıdır; yerel demokrasinin, katılımcılığın, halk idaresinin, halk yönetiminin, yerel gereksinimlerin yerelde karşılanmasının karşılığıdır. O nedenle de, hem çağdaş dünyada, hem de özellikle son demokratikleşme süreci yaşanan 30-40 yıl içerisinde, 1960'lı yıllardaki uluslararası bildirgelerden bu yana, belediyeler, yani yerel yönetimlerin özerkliği, yerel yönetimlerin demokrasinin kalesi olmaları hep önemli evrensel kavramlar olarak öne çıkmıştır. Yani belediye deyince akla gelen, demokrasi, katılımcılık, halk idaresidir. İmar düzeni ise bambaşka bir şey. İmar düzeninin demokrasıyla olan ilişkisi daha zayıftır, çünkü imar düzeni bilimsel bir davranış biçimidir. Nitekim, şehircilik okullarımız var.

Değerli arkadaşlar; **bilim, demokrasiyle değişmez. Her şey demokrasiyle değişir; ama bilim değişmez, şehircilik bilimi de değişmez.** Su, deniz seviyesinde 100 derecede kaynar. Diyelim ki, dünya nüfusu 6 milyar. Referandum yapılsa, 6 milyar kişi, "Hayır. Su, deniz seviyesinde 80 derece kaynayacak" dese, su, bunu asla dinlemez; su, yine deniz seviyesinde 100 derecede kaynar. Bilim, referandumla değişmez. Şehircilik de bir bilimdir. Kişi başına kaç metrekaşe yeşil alan gerekir, kaç kişilik nüfusa bir ortaokul yeri, bir ilkokul yeri, kaç nüfusa bir otopark yeri, her otopark için kaç metrekaşe, yolun genişliği ne kadar, kaldırımın genişliği ne kadar, binanın yüksekliği ne olacak, bir yerde kaç katlı bina yapılabilir ya da yapılamaz, kaç tane bodrum olabilir ya da olamaz -bunu 100'le çarpın- bunun için okullar var, çocuklar okuyorlar, bilemezlerse sınıfta kalıyorlar, bilirlerse sınıf geçiyorlar. Bu bir bilim. Bu, demokrasiyle değişir mi?

Bir yerde, bütün veriler, güneşi, toprağı, doğası, otomobili, yolun genişliği, yoğunluğu, nüfusu, bilmem nesini üst üste getirip de, 50'den fazla veri bir araya gelip de, oraya 3 kat diyorsa, o 3 kattır. Belediye meclisi, "Kusura bakma. Ahmet, orada daha önceden 5 kat yapmış, bari hepsi 5 kat olsun" diyemez. Böyle bir şey olamaz. O nedenle, **demokrasiyle, çağdaş yaşam tarzı olan demokrasiyle, çağdaş yaşamın güvencesi olan bilimi yan yana getirememenin zorluğunu çekiyoruz ve birçok belediyede de karşımıza bu çıkıyor.**

Buradaki paradoks da şu: Belediye, demokratikleşmeyi getiriyor; yani diyelim ki, Antakya'da birbirine bitişik 11 belediye var, 11 misli demokrasi mi var? 11 belediye kuruldu. Antakya'daki demokratik yaşam, demokrasi kültürü, demokratik katılım, demokrasi bilinci 11 misli büyüdü mü? Böyle bir şey var mı? Siz, benden daha iyi biliyorsunuz. Yani tek belediye varken demokrasi 11'de 1'di, şimdi 11 misli mi oldu? Böyle bir şey yok. Daha da beter oldu. Neden daha da beter oldu; çünkü birbirinin yaşama hakkını çalmaya başladılar, **birbirinin kentsel bütünlük içerisindeki gelecek kuşak haklarını almaya başladılar.** Peki, bu, ne getirdi; imar anarşisi getirdi. İmar anarşisi ne getiriyor; sağlıksız kentleşme, çarpık kentleşme, plansız kentleşme. Açıp bakın sosyologların kitaplarını, açın sosyal bilimcilerin kitaplarını, Emre Kongar'ı dinleyin, toplumbilimcileri dinleyin; diyorlar ki, **"Demokrasi kültürün zayıflamasının ya da gelişmemesinin en önemli nedenlerinden biri çarpık kentleşme, plansız kentleşmedir."**

Demokrasi gelsin diye belediye kuruyorsun, demokrasi gelsin diye 11 belediye yapıyorsun, bu sefer imar düzenini bilimsel olarak kullanmadıkları için imar anarşisi doğuyor, imar anarşisi demokrasi kültürünü ortadan kaldırıyor. Bu, âdeta akrebin kendi kendini sokması gibi bir şey. Böyle tersine dönüyor.

O zaman, soru şudur; mesela, siyasilere bunu sormamız lazım: Bir belediye mutlaka imar yetkisine sahip olmalı mıdır? Yani belediye demek, mutlaka imar demek midir? Şunun şurasında belediyeler 1984'ten bu yana imar yetkisine sahipler, 84'ten önce imar yetkileri yoktu. Gerçi, tabii ki imar yetkisi yerelde olmalıdır. Örneğin, bizim Mimarlar Odasının bu aylık bülteninde çok hoş bir belge var; Antakya Belediye Meclisi bir karar almış, bir imar değişikliği kararı almış. Mimarlar Odasındaki arkadaşlarımız itiraz etmişler. Bu itiraz üzerine, Meclis oturmuş, görüşmüş ve o planı geri almış. Hoş bir şey. Ama mesela, Ankara'da olsaydı bu, yapamazdı. Bu imar planı değişikliği Ankara'da yapılsaydı, Abdülgani Mazmanoğlu ve arkadaşlarının ruhu bile duymayacaktı oradaki imar planı tadilatını. Onun için, yerelde olması her zaman iyidir ve biz, öteden beri bunu savunuruz. Bunun halkla beraber, hep beraber yapılması iyidir; ama her belediyenin bu yetkiyi kullanması gibi bir şart var mı?

Yerel Yönetimler Reformu Yasa çalışmasında, biz bir öneri götürmüştük. Demiştik ki, "İmar yetkisini bilimsel olarak kullanabilecek belediyeler bu yetkiyi kullansınlar." Belediyeler yine kurulsun, belediyelerin kurulması iyidir, köyden daha iyidir belediye; ama sadece imar değil, diğer bir sürü hizmetler var. İmar hizmeti, belediyenin 70 hizmetinden biridir. Diğer 69 hizmet yine devam etsin. O demokratikleşme, o kent halkıyla buluşma, o yine devam etsin. Belediye örgütlenmesi, belediye meclisleri, encümenler, hizmetler, bunlar devam etsin; ama imar yetkisi, otorite gerektiren ve bilimsellik gerektiren bir yetkidir. Bir belediyenin bu yetkiyi kullanabilmesi için, bir kere, ekipmanı olması lazım; şehircisi, mimarı vesaire olması lazım. İkincisi de, imar disiplinini sağlayacak gücü olması lazım.

Mesela, bazı belediye başkanlarına, "Başkan, niye şunu yıkmıyorsun, şu kaçak yapıyı niye yıkmıyorsun? Bunu yıkmadığın için, öbürü de yapıyor" diyorsun, "Yıkacak makinem yok" diyor. Böyle diyen belediye başkanları var. "Yıkacak gücüm yok" diyor. Kusura bakma, gücün yoksa ruhsat da verme. Hem ruhsat vereceksin, hem ruhsat verme yetkisi sende olacak, imar projesini inceleme yetkisi sende olacak, binayı yapma iznini sen vereceksin, ruhsat harcını sen alacaksın; ama yıkmaya gelince, "Kusura bakma, benim elemanım yok, ekipmanım yok" diyeceksin! O zaman, ruhsat da vermeyeceksin. Kusura bakma. Bu anlayışı tartışmamız lazım. Dünyada bunun örnekleri var; her belediyenin imar yetkisi yoktur. **Belediye, imar yetkisini bilimsel olarak kullanabilme ekipmanına sahipse ve imar disiplinini sağlayabiliyorsa yetkiyi kullanır, değilse kullanmaz. Bu, çok açıktır.** Çünkü imardaki bir yanlış kalıcıdır. Yıkamıyorsun, edemiyorsun, "Kusura bakma, bu 20 tane bloğa yanlış izin vermişim" dediğin zaman, kuşaktan kuşağa devam ediyor yanlış. O nedenle, kalıcı yanlışlıklara karşı önerilerin tartışılması lazım.

Sözü uzattığının farkındayım. Şöyle toparlıyorum: 84'ten önce pek sorun yoktu, çünkü planlar Ankara'dan tasdik edilirdi. Belediyeler de biraz rahattı; çünkü vatandaş, Ankara'da iş takip ederdi. Ama orada da bir sürü olmadık dedikodular alır başını giderdi. Ama yetkilen yerel yönetimlerine verince, hepimiz destekledik. Fakat çok önemli bir eksiklikle verildi; bilimsel denetimden yoksun verildi. Yani bilimsel bir davranışın nasıl olması gerektiği konusundaki yetki yerel yönetime verilirken, yerel yönetimin o yetkiyi doğru kullanması için, sadece yargı denetimi, hukuk denetimiyle sınırlı kalındı. Sadece yargı denetimi yetmiyor. Yargı denetimi demek, idare bir yanlış yaparsa, o yanlış işe idari yargıda dava açmak anlamına gelir.

Yargısal denetimde iki tane sorun var; bir, dava açacak birini bulmanız lazım. Yoksa, nasıl denetleyeceksiniz? Mimarlar Odası, ha babam, de babam dava açıyor; ama nereye kadar açacaktır dava? Sürekli bir duyuru dava açan kişi gerekiyor. İkincisi, kamu adına savcılık müessesesi olmadığından, yani bu idari işlerde kamu savcısı olmadığından, belediyelerin genellikle almış oldukları yanlış imar kararları yaşama geçtikten sonra mahkemeler geçer kararlar veriyor ve iş işten geçmiş oluyor.

Efendim, bunun düzelmesi için, iki şeye ihtiyaç var diye düşünüyorum. Birincisi, **planlamaya gerçekten inanmak lazım**. Planlamaya inanılmazsa, bu iş düzelmez. Ama kentin de herkese ait olduğunu bilerek buna inanmak lazım. Planlama, tarihte yoktu; Aydınlanmayla birlikte ortaya çıktı, yani aklın inançtan ayrılmasıyla birlikte ortaya çıktı ve ne zaman ki, insanoğlu geleceğini kadere bırakmamaya karar verdi, geleceği yazgıyla belirlememeye karar verdi, akıl ve bilim öne çıktı, o zaman, **kentlerin geleceğini de kadere bırakmamak, yazgıya bırakmamak için, planlama bilimi doğdu**. Felsefi temeli budur. Bu da 19. Yüzyıla denk gelir. Ondan önce yoktu. Antik Çağdaki Hippodemos vardır, kent plancısı. O, kentsel kurguları yapmıştır. Hippodemos' da kentsel gelişme yoktur; kurulum vardır; çünkü geleceğe karar verebilmek için tanrıların karar verici olduğu saplantısından kurtulmak gerekiyordu; insanoğlu bu büyük devrimini, akıl ve aydınlanma devrimini ancak 18. yüzyıldan sonra gerçekleştirmeye başlayabildi; devrimin ilk ürünleri arasında da planlama yerini aldı ...

Kentin geleceği hakkındaki vizyon belirleme, yani kentin kaderini etkileme anlamındaki bir davranış biçimi, ancak Aydınlanmadan sonra ortaya çıktı; ama biz, planlamaya Cumhuriyetten sonra sahip olabildik. Batı, 19. Yüzyılda planlamaya başladı; fakat biz, Cumhuriyetle birlikte başlayabildik. 50'den sonra ise bu kavramdan uzaklaştık. Bu kavramdan uzaklaşmamızın getirdiği yeni bir anlayış var; birçok belediye, planlamaya velinimet olarak bakıyor. Yani tarlayı imar parseli halinde

çevirmek kadar hoş bir şey var mı?! Tarla, bildiğiniz tarla, Amik Ovası. Ne yapıyor; imar parseli haline getiriyor. İmar parseli haline getirince, oranın değeri 6 kat birden artıyor. Ne çalışmak var, ne üretmek var, ne emek harcamak var, ne ter dökmek var, hiçbir şey yok; durduk yerde, sadece oraya bir çizgi çizerek, "Burası tarlaydı, şimdi imar parseli oldu" denilerek, değerini 8 misli arttırmak, 3 katlı yeri 5 kata çıkartarak değerini arttırmak. Ekonomiye bu egemen olunca -ki, bunun adına imar rantı ekonomisi diyoruz- ve gelir kaynağı sadece bu olmaya başlayınca, sanayileşmeden uzaklaşılınca, hizmetten ve ticaretten uzaklaşılınca, herkes emlak ve arsa rantından geçinmeye başlayınca, planlama da rant sağlayan bir araç haline dönüştü. Bugün Türkiye'de üretilen imar planlarının yüzde 80'i toprak rantının elde edilmesi için vesikalardan ibarettir; yoksa, kentnin geleceğine ilişkin karar verme anlayışından değil. Son bir-iki dakikayı, çözümle ilgili önerilerime ayırdım.

Değerli izleyenler; bu bir sorun, bu yaşadığımız bir sorun. Her sorunun arkasında bir çıkar vardır. Çıkar yoksa, sorun da olmaz. Bir sorun devam ediyorsa, devam eden o sorundan çıkar elde ediliyordur da, ondan devam ediyorduk. Yoksa, niye devam etsin! İmar da da bu böyledir. Bu planlama karmaşası, herkesin istediği yere istediği şekilde karar verme disiplinsizliğinden, ayıptır söylemesi diyeceğim; ama artık aşıkâr ki, çok çıkarlar elde ediliyor. Şöyle bir baktığımız zaman, olmaması gereken bir apartmandan, kim bilir hangi çıkarlar elde edildi; olmaması gereken bir yapılaşmadan, kim bilir hangi çıkarlar elde edildi? Bu çıkarlara dönük talepleri karşılayan bir imar düzenini, ancak bütün bu belediyelerdeki imar kararlarının anayasasını belirleyecek bir üst plan önleyebilir. Hocam, onu anlatmaya çalıştım.

Bunun için, bazı fırsatlar var, yok değil. Bakın, 2 sene önceden farklı bir durumdayız. Bir kere, **il strateji planları** diye bir kavram, Yasayla yürürlüğe girdi. Sanıyorum, bizim Hatay'ın da İl Strateji Planının hazırlanmış olması lazım. Böyle planlar hazırlanıyor şimdi. 20 yıllık, 25 yıllık, 15 yıllık il strateji planları hazırlanıyor. Örneğin, Hatay'ın İl Strateji Planında, **"Antakya ve etrafındaki 11 belediyenin uygulama imar planları müşterek yapılacaktır"** diye bir madde koyalım. Bunu teklif ediyorum. Çünkü bildiğim kadarıyla, il strateji planı il genel meclisinden geçer yanılıyorsam, -Sayın Valim beni düzeltsin- ve belediye meclislerinin de görüşüne sunulur. Mesela, "Antakya ve etrafındaki 11 belediyenin -hatta isimleri bile yazılabilir- uygulama imar planları müşterek yapılacaktır" diye bir maddeyi, Hatay İl Strateji Planının 8. maddesi yapalım, oraya koyalım. Birinci önerim bu. Bir kere, bu girsin, süreç başlasın, resmi bir süreç başlasın. Böyle bir madde koyarsak, yasaldir, yasadışı filan değildir; çünkü il strateji planıdır.

İkincisi, 1/100000 gelişim planı ve Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından üretilen 1/25000'lik plan. Çevre ve Orman Bakanlığıyla da görüşelim. Sayın Bakan, bu konulara açık. Geçen hafta, tesadüfen, benzer bir konuyu görüştük, kabul etti. Çevre ve Orman Bakanlığı da, Hatay 1/25000 ölçekli il çevre düzeni planı notuna aynı notu yazsın, o da böyle bir notu yazsın ve Antakya ve etrafındaki 11 belediyeye, turuncu mu, mor mu, sarı mı, neyse, boyayıp, "Bu notun yeri de budur" diye not koyalım. Geriye kalıyor, buna bağlı uygulama planları.

Birinci deneme, buna bağlı uygulama planlarının 11 belediyeye müşterek yapılacağına dair, Valiliğin başkanlığında bir protokol yapmaktır. Bu protokol, uygulama imar planlarının müşterek yapılacağına dair bir protokoldür ve Bayındırlık İskân Bakanlığının katkısı mutlaka istenilmelidir. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, birden fazla belediyeyi ilgilendiren alanlardaki planlama yetkisini gerektiğinde kullanma hakkına sahiptir. Tabii ki, Bakanlık bu hakkını kullanırken, bizim hep ürkek baktığımız, merkezi Hükümet yetkisi anlamında değil, Antakya'daki 11 belediyenin planlamasının eşgüdümünü sağlamak için bir üst koordinatör misyonuyla görevini yapacağını da ilan ederse, adımlar atarız gibi görüyorum.

Bunun dışında, bir yasa değişikliğinin seçimlere kadar olabileceği kanısında değilim; yani Hükümetin gündemine zor girer. Hele ki, hiçbir Hatay milletvekili gelmedi. Demek ki, o konuda bir umudumuz yok gibi görünüyor.

Teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

PANEL YÖNETİCİSİ - Cihat MAZMANOĞLU

İMO Hatay Şubesi Başkanı

Biz teşekkür ediyoruz hocam, sağ olun.

Sorularınız varsa, sorularınızı alalım.

Buyurun.

SALONDAN

İki konuşmacıya da aynı soruyu yöneltmek istiyorum. 5393'teki 11. Madde, özellikle Türkiye'deki, deminden beri sorun olan belediyelerle ilgili, her an kurulabilen belediyelerle ilgili madde konulmasına rağmen, hayata geçmesi konusundaki düşüncelerini öğrenmek istiyorum. 5393'ün 11. maddesinde yer alan, 5 kilometreye kadar sınırdaki yerlerin belediyeler tarafından birleştirilmesiyle ilgili düşüncelerinizi öğrenmek istiyorum. Çünkü buradaki sorunun bu Maddeyle bağlantılı olarak çözülebileceği düşüncesiyle Türkiye kamuoyuna deklare edildi; ama maalesef, bu konu merkezi sistemin içine alındı.